

[https://doi.org/10.32689/2617-2224-2021-3\(28\)-2](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2021-3(28)-2)

Бартош Наталя Володимирівна,

начальник відділу забезпечення якості освітньої діяльності Української школи урядування, аспірантка, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 03061, Київ, вул. Миколи Шепелева, 3-а, e-mail: nvbartosh@ukr.net

Bartosh Natalia Volodymyrivna,

Head of the Department for Ensuring the Quality of Educational Activities of the Ukrainian School of Governance, Postgraduate Student, Institute for Public Administration and Civil Service, Taras Shevchenko National University of Kyiv, 03061, Kyiv, Mykola Shepeleva Str., 3-a, e-mail: nvbartosh@ukr.net

---

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Анотація. Мета роботи. У статті розглядаються напрями правового забезпечення державної інформаційної політики, а також досліджується питання формування актуальних заходів щодо їх забезпечення. Адже в умовах сучасних глобальних інформаційних протистоянь, деструктивних комунікативних впливів, зіткнення різновекторних національних інформаційних інтересів, поширення інформаційної експансії та агресії захист національного інформаційного простору та гарантування інформаційної безпеки стають пріоритетними стратегічними завданнями сучасних держав у системі інформаційних відносин. Зміни у глобальній світовій економічній та політичній сферах привели до зміни технологій світового протистояння і ведення воєн. Інформаційні війни переслідують мету активізувати суспільну свідомість громадянської держави-противника і таким чином вплинути на державну політику. Водночас інформаційна політика сучасних держав має схожі завдання: забезпечити свободу інформації, сприяти розвитку нових інформаційно-комунікаційних технологій, цифровізації суспільних відносин, відкритості і прозорості в управлінні суспільними справами. З огляду на виклики сьогодення нашої державі не те, що претендувати на інформаційне домінування, а бути присутнім у світовому інформаційному просторі доволі складно. На жаль, слід констатувати, що внаслідок неналежного правового регулювання в національному інформаційному просторі України та збільшення кількості національних регуляторів зростає кількість негативних явищ, які створюють реальні та потенційні загрози інформаційній безпеці людини і громадянина, суспільства і держави. **Методологія.** У зв'язку з цим обґрунтована нагальна необхідність формування та активного функціонування єдиного національного регулятора в інформаційній сфері держави, діяльність якого була би спрямована на вироблення української національної інформаційної політики, інтелектуально кваліфіковане відбиття маніпуляційно-пропагандистських атак, формування у громадян України національно-патріотичних переконань, створення українського національного інформаційного простору – основи національної безпеки суспільства і держави. **Наукова новизна.** Так, до реалізації державної інформаційної політики необхідно підходити стратегічно, удосконалюючи пріоритетні напрями, здійснюючи перерозподіл повноважень державних регуляторних орга-

нів, здійснюючи кореляцію між стратегічними проєктними документами і реальною адміністративно-політичною практикою держави. Пріоритетні напрями/цілі інформаційної політики мають бути замінені більш практичними та актуальними з довгостроковим характером одночасно з урахуванням гібридної агресії. Окрім того, визначено основні цінності та принципи, в межах яких потрібно адаптувати національне законодавство в умовах гібридної війни. Зауважено, що участь громадянського суспільства в розвитку інформаційного простору сприяє його розширенню, відкритості і прозорості інформації. **Висновки.** Надано практичні рекомендації щодо вдосконалення державної інформаційної політики та створення ефективної системи інформаційної безпеки України.

Ключові слова: гібридна війна, державна інформаційна політика, інформаційна безпека, інформаційне суспільство, наративи.

TOPICAL ISSUES OF IMPROVING THE IMPLEMENTATION OF THE STATE INFORMATION POLICY OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE HYBRID WAR

Abstract. The purpose of the research. The article considers directions of legal support of state information policy, and also examines the issue of formulation of actual measures on their provision. After all, in the conditions of modern global information confrontation, destructive communicative influence, collision of different national information interests, spreading of information expansion and aggression protection of national information space and guaranteeing of information security become priority strategic tasks of modern states in the system of information relations. Changes in the global economic and political spheres have led to changes in the technologies of world confrontation and war. Information wars aim to increase public awareness of the enemy state and thus influence the state policy. At the same time, the information policy of modern states has similar tasks: to ensure freedom of information, to promote development of new information and communication technologies, to digitize public relations, to foster openness and transparency in public affairs management. Taking into account the challenges of the present, our state is not what to claim for information domination, but to be present in the world information space is quite difficult. Unfortunately, it should be noted that due to improper legal regulation in the national information space of Ukraine and an increase in the number of national regulators, there has been an increase in the number of negative phenomena that pose real and potential threats to the information security of the person and citizen, society and the state. **Methodology.** In this connection, the urgent need for the formation and active functioning of a single national regulator in the information sphere of the state, whose activity would be directed at the development of the Ukrainian national information policy, intellectual and skilled reflection of manipulation and propaganda attacks, formation of national-patriotic convictions among citizens of Ukraine, creation of Ukrainian national information space is the basis of national security of society and state. **Scientific novelty.** The implementation of state information policy should be approached strategically, improving priority directions, redistributing powers of state regulatory bodies, making a correlation between strategic project documents and real administrative and political practice of the state. Priority areas/goals of information policy should be replaced by more practical and relevant long-term ones, while taking into account hybrid aggression. In addition, the basic values and principles within which national legislation should be adapted in the context of a hybrid war are defined. It is noted that the participation of civil society in the development of information space contributes to its expansion, openness and transparency of information. **Conclusions.** The effectiveness of the state information policy does not depend only on the process of its realization, namely on the efficiency, effectiveness of influence on the Ukrainian population, the key assessment of which is the growth of trust in the people to the authorities, the domestic mass media, positive attitude of the target audience to the work of the Ukrainian government and implementation of reforms, reduction of the level of destabilizing factors in the state.

Key words: hybrid war, state information policy, information security, information society, narratives.

Вступ

На початку XXI ст. українська держава стала об'єктом «гібридної війни», основою якої є потужний інформаційно-пропагандистський складник. Саме тому особливого значення набуває необхідність вдосконалення сучасної дер-

жавної інформаційної політики України, яка потребує вироблення та застосування асиметричних методів боротьби, що дозволять ефективно протидіяти маніпулятивним та пропагандистським інформаційним впливам з боку ворога. Складником інформаційної політики

держави є інформаційна безпека, яка в умовах збройного конфлікту з Російською Федерацією, кібервійною проти України стає надзвичайною проблемою. Розбудова дієвої системи інформаційного та кіберзахисту повинна ґрунтуватися на балансі безпекової компоненти та демократичного розвитку інформаційної сфери для надання громадянам належного доступу до інформації, посилення можливостей і забезпечення засобів її ефективного використання, сприяння захисту інформаційних ресурсів, міжнародному співробітництву у цій сфері, входження України у світовий інформаційний простір на рівноправній основі.

З огляду на зазначене актуальність теми статті зумовлена необхідністю наукового осмислення механізмів удосконалення реалізації державної інформаційної політики України в умовах гібридної війни.

Серед вітчизняних науковців, що досліджують проблеми реалізації інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки, варто згадати праці таких авторів: В. Горбуліна (2017), Д. Дубова (2016), О. Литвиненка, Р. Марутян (2017), В. Світличної (2014), В. Тарасюка (2018) та ін. Водночас основні завдання забезпечення формування та реалізації державної інформаційної політики в Україні потребують нових підходів до дослідження цього питання, що здатні формувати якісне громадянське суспільство на засадах демократії, базових світоглядних цінностей і запобіжників руйнування цивілізаційного розвитку.

Метою статті є аналіз напрямів державної інформаційної політики України для розвитку демократичної держави в умовах гібридної війни.

Стан та перспективи розвитку інформаційної політики України. Сучасна інформаційна політика України під впливом появи нових викликів та загроз, застосування проти країни гібридних інформаційних кампаній, поширення пропаганди ворожнечі потребує трансформації та вдосконалення.

У Законі України «Про інформацію» зазначено, що державна інформаційна політика – це сукупність основних напрямів і способів діяльності держави з одержання, використання, поширення та зберігання інформації. Державну інформаційну політику розробляють і здійснюють органи державної влади загальної компетенції, а також відповідні органи спеціальної компетенції (Про інформацію, 1992). Разом із тим законом передбачено, що забезпечення інформаційної безпеки України є одним

із основних напрямів державної інформаційної політики.

В умовах динамічного розвитку інформаційного суспільства, негативних інформаційних впливів, пов'язаних із розпалюванням національної і релігійної ворожнечі, порушенням територіальної цілісності України, веденням гібридної війни виникла потреба у системному вдосконаленні напрямів державної інформаційної політики.

Слід зазначити, що державна інформаційна політика сучасних держав має схожі завдання: забезпечувати свободу інформації, сприяти розвитку нових інформаційно-комунікаційних технологій, цифровізації суспільних відносин, більш відкритому управлінню суспільними справами. Саме ефективна інформаційна політика є одним із чинників, що допомогли США стати одним із найвпливовіших геополітичних гравців у світі, а Фінляндії, Данії та Норвегії – одними з найкращих країн за рівнем щастя.

Законом України «Про інформацію» пріоритетними напрямами державної інформаційної політики визначено:

- забезпечення доступу кожного до інформації;
- забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації;
- створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства;
- забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень;
- створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування;
- постійне оновлення, збагачення та зберігання національних інформаційних ресурсів;
- забезпечення інформаційної безпеки України;
- сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору (Про інформацію, 1992).

Наукове бачення щодо пріоритетних напрямів державної інформаційної політики в частині відповідей на гібридну агресію є неоднозначним. Так, Д. Дубов зазначає, що «ці пріоритети були цілком виправдані для етапу мирного розвитку молодій державі, якою і була Україна, коли в 1992 році цей закон ухвалювався».

Пріоритети/цілі мають бути замінені більш практичними та актуальними з довгостроковим характером, досягнення яких справді спричинить якісні зміни в інформаційному просторі держави. Умовно ми можемо говорити про:

1) адаптацію законодавства, що регулює інформаційну сферу та інформаційні відносини, до реалій гібридного протистояння;

2) вироблення нової моделі функціонування медіасередовища, яке б відповідало чинному етапу розвитку українського суспільства;

3) створення дієвої спеціальної державної інформаційної політики щодо окупованих територій та лінії розмежування;

4) розвиток медіа- та цифрової освіти на всіх рівнях;

5) реформування системи інформаційного позиціонування України на міжнародній арені в напрямі її більшої гнучкості та ефективності;

6) проведення реформи внутрішньої комунікативної діяльності держави та реформи урядових комунікацій;

7) розвиток потенціалу стратегічних комунікацій як механізму протидії деструктивній інформаційній діяльності щодо України (Мохова, Луцька, 2018).

В умовах ведення гібридної війни, на думку Ю. Мохової, головними напрямками і способами державної інформаційної політики повинні стати: розвиток інформаційного простору України, створення системи державних стратегічних комунікацій, інформаційна реінтеграція тимчасово непідконтрольних територій Луганської та Донецької областей, тимчасово окупованої території Криму, популяризація України та її цінностей у світі.

Натомість В. Негодченко вважає, що напрями державної інформаційної політики, що закріплені у Законі України «Про інформацію», слід розширити. Зокрема, доповнити такими як: сприяння формуванню ринку інформаційних ресурсів, послуг, інформаційних систем і технологій, засобів їх забезпечення; розвиток адміністративного законодавства у сфері інформаційних процесів (у тому числі приведення законодавчої бази у відповідність до міжнародних стандартів у цій сфері), інформатизації і захисту інформації; підтримка проектів і програм інформатизації; правове регулювання функціонування в Україні міжнародних інформаційних систем (зокрема, мережі Інтернет); пропагування курсу держави на створення та розвиток відкритого інформаційного суспільства; подальший розвиток інформаційного права як самостійної галузі права та ін. У результаті це дасть змогу підтримати політичний та соціально-економічний курс нашої держави, удосконалити правове регулювання відносин в інформаційній сфері, підвищити ефективність інформаційної культури населення та відповідальне ставлення до

користування інформаційним простором; оптимізувати системи управління інформаційними ресурсами як на загальнодержавному, так і індивідуальному рівні (Косогоров, Сірик, 2017).

На думку науковця О. Косогорова, в умовах проведення РФ деструктивного інформаційного впливу як щодо України, так і інших держав світу необхідно організовувати та здійснювати заходи протидії за такими основними напрямками, як:

розроблення нормативно-правової бази стосовно засад державної політики у сфері інформаційної безпеки, яка б визначала взаємодію спеціалістів силових структур України з місцевими органами самоврядування, державними (недержавними) установами, громадсько-політичними організаціями, ЗМІ тощо;

створення єдиного міжвідомчого органу, який здійснюватиме керівництво, координацію та контроль заходів інформаційної безпеки (наприклад, міжвідомчої комісії при РНБО);

завершення формування Національної системи забезпечення інформаційної, зокрема кібернетичної, безпеки та її складників у МО України, МВС України, СБУ та інших відомствах; визначення об'єктів критичної інфраструктури держави, виведення з ладу, знищення яких призведе до вагомих наслідків та матеріальних втрат, зокрема у воєнній сфері;

узаконення діяльності, використання за єдиним замислом патріотичного ресурсу (працівників недержавних установ, звичайних громадян України – хакерів-любителів) для виконання завдань протидії інформаційним та кібернетичним заходам;

нарощування суб'єктів, що генерують інформацію, а також присутність технічних можливостей для її поширення не тільки в інформаційному просторі України, а й за її межами; розроблення регламентуючих документів щодо ведення інформаційної боротьби (керівництво, настанова, положення) тощо (Косогоров, Сірик, 2017).

З думками науковців, загалом, можемо погодитись, водночас у наукових працях не висловлено думок про перерозподіл повноважень державних регуляторних органів, які здійснюють діяльність щодо інформаційного простору держави, їх функціональних особливостей тощо.

Вважаємо, що помилкою у розробці і вжитті рішучих заходів щодо діяльності органів державної влади у напрямі протидії інформаційним загрозам стало спочатку створення, далі – реорганізація Міністерства інформаційної політики. Упродовж 2019 року двічі змінювалась

не лише назва центрального органу державної влади (Міністерство культури, молоді і спорту, тепер – Міністерство культури та інформаційної політики), а й завдання та функції. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2020 р. № 231 «Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України щодо діяльності Міністерства культури та інформаційної політики» Міністерство культури та інформаційної політики здійснює нормативно-правове регулювання у сферах культури та мистецтв, інформаційного суверенітету, інформаційної безпеки України, державної мовної політики, охорони культурної спадщини, популяризації України у світі, міжнародних відносин, релігії та захисту прав національних меншин в Україні, державного іномовлення, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей, музейної справи, кінематографії, відновлення та збереження національної пам'яті (Питання діяльності Міністерства інформаційної політики України, 2015). Жодного рядка в положенні немає ані щодо адаптації законодавства до реалій гібридного протистояння, ані щодо розвитку медіа- та цифрової освіти.

Натомість у 2021 році створено два нові центри, до сфери яких належить питання інформаційної політики та інформаційної безпеки: Центр протидії дезінформації при РНБО України і Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки, створений при Міністерстві культури та інформаційної політики України.

Робота Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки, відповідно до інформації, розміщеної на вебсайті, сфокусована на протидії зовнішнім загрозам, об'єднанні зусиль держави та громадських організацій у боротьбі з дезінформацією, оперативному реагуванні на фейки, а також на промоцію українських наративів (Презентовано Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки). Однак сповіщення про інформаційні атаки проти України не може фокусуватись лише на ресурсах Центру, зокрема на web-порталі, FB-сторінці та Telegram-каналі. Ця промоція має поширюватись і на інші інтернет-ресурси, вебсайти органів влади, громадських організацій тощо.

Відповідно до Положення про Центр протидії дезінформації при РНБО України робочий орган забезпечує здійснення заходів щодо протидії поточним і прогнозованим загрозам національній безпеці та національним інтересам України в інформаційній сфері, забезпечення інформаційної безпеки України, виявлення та протидії дезінформації, ефективної проти-

дії пропаганді, деструктивним інформаційним впливам і кампаніям, запобігання спробам маніпулювання громадською думкою (Питання Центру протидії дезінформації).

Цілком очевидно, що хибним було рішення про збільшення кількості відомств, які займаються такими питаннями. Адже кількість не означає якість, і тим більше відбувається неефективне використання коштів платників податків. Аналіз діяльності органів влади інших держав показав, що міністерства інформації (або дотичні структури) існують переважно у країнах третього світу. Зокрема, у Пакистані, Непалі, Бангладеш, Кенії, Нігерії, Гані, Зімбабве.

Повертаючись до повноважень державних регуляторних органів, зазначимо, що статтею 4 Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України» (далі – РНБО) передбачено, що компетенцією Ради національної безпеки і оборони України є визначення стратегічних національних інтересів України, концептуальних підходів та напрямів забезпечення національної безпеки і оборони у політичній, економічній, соціальній, воєнній, науково-технологічній, екологічній, інформаційній та інших сферах (Про Раду національної безпеки і оборони України, 1998).

Окрім того, до компетенції РНБО належить розробка заходів політичного, економічного, соціального, воєнного, науково-технологічного, екологічного, інформаційного та іншого характеру відповідно до масштабу потенційних та реальних загроз національним інтересам України.

Державний комітет телебачення і радіомовлення України (Держкомтелерадіо) відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2014 р. № 341 «Про затвердження Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України» є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що бере участь у формуванні та реалізує державну політику у сфері телебачення і радіомовлення (Про затвердження Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України, 2014).

Із вищезазначеного витікає, що завдання, покладені на органи державної влади щодо інформаційної безпеки, інформаційної політики, контрпропаганди, частково дублюються РНБО та Держтелерадіо.

Як зазначала науковець Ю. Мохова, головними напрямками і способами державної інформаційної політики повинна стати, зокрема, й інформаційна реінтеграція тимчасово непід-

контрольних територій Луганської та Донецької областей, тимчасово окупованої території Криму. Проте функціями Національної ради з питань телебачення і радіомовлення і Держкомтелерадіо є створення умов для збільшення охоплення сигналом територій, не покритих сигналом мовлення, організація мовлення на FM-частотах; моніторинг ЗМІ та сприяння організації роботи спеціалізованого теле- або радіомовника для населення тимчасово окупованої території Криму.

Організаційне забезпечення ідеологічного об'єднання підсистем інформаційної безпеки, наприклад у США та Франції, взяли на себе Ради національної безпеки.

Тому задля недопущення дублювання функціоналу виникає потреба у передачі функціональних завдань Міністерства культури та інформаційної політики України у частині інформаційного суверенітету, інформаційної безпеки України, державної мовної політики тощо РНБО та Держтелерадіо. До функцій Держтелерадіо, окрім визначених Положенням (Про затвердження Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України, 2014), пропонуємо додати функції іномовлення та контрпропаганди для боротьби з російською інформаційною пропагандою.

Отже, ефективність державної інформаційної політики залежить не від самого процесу її реалізації, а саме від результативності, ефективності впливу на українське населення, ключовими оцінками чого є зростання у народі довіри до влади, вітчизняних ЗМІ, відношення суспільства до роботи органів публічної влади та реалізації реформ, зниження рівня дестабілізаційних чинників у державі. Крім того, важливим чинником успішності державної політики є її здатність забезпечити стійкість українців до пропаганди з боку РФ, забезпечити інформаційно-психологічний вплив на російську та іншу іноземну цільову аудиторію з метою поступового формування у них позитивного ставлення до України та її політичних реформ.

Разом з вищезазначеним державна інформаційна політика України в умовах гібридної війни має низку недоліків, які заважають її ефективній реалізації. До таких слід віднести зокрема:

– недостатність системної, комплексної та ефективної державної політики розвитку інформаційного суспільства, громіздку й непродуктивну систему державного управління із дублюванням функцій, відсутність кореляції між стратегічними проектними документами і реальною адміністративно-політичною практи-

кою держави, хронічне недофінансування сфери з Державного бюджету, недосконалі й непрозорі механізми її фінансування;

– неефективність чинного інформаційного законодавства, що містить надто загальний характер, не визначає способи врегулювання проблем, що виникають під час використання інформаційного простору;

– політичний вплив на системність та ефективність співпраці органів публічної влади та громадськості щодо діяльності «українських інформаційних військ», які займаються кібератаками та інформаційними війнами.

Тобто інформаційна політика України повинна мати тільки одну основу – свободу слова, і тільки одне обмеження – професійну етику.

Побудову ефективної державної інформаційної політики доцільно здійснювати з урахуванням принципів цілісної комунікативної кампанії, заснованої насамперед на:

визначенні, дослідженні, врахуванні характеристик, властивостей, інформаційних потреб аудиторії, її соціокультурних особливостей, ментальності, політичних поглядів, відношенні до влади, вивченні групової поведінки та динаміки її змін упродовж 2013–2019 рр., 2019 і дотепер;

розробці стратегічного задуму (комунікативної стратегії), що буде прозоро і зрозуміло визначати шляхи досягнення цілей державної інформаційної політики, а також давати змогу скоординувати діяльність органів державної влади на виконання конкретних завдань в інформаційній і гуманітарній сферах щодо розробки нової об'єднуючої національної ідеї, яка б однаково позитивно сприймалася всіма соціальними групами України, в усіх регіонах нашої держави та сприяла консолідації українського суспільства навколо життєво важливих національних цінностей; формування стійкості населення до негативного пропагандистського впливу Російської Федерації;

впровадженні новітніх інформаційних технологій, інноваційних ідей, здійсненні інформатизації українського суспільства, його захист від зовнішньої інформаційної агресії, російської гуманітарної експансії в інформаційній і гуманітарній простори України тощо;

розширенні можливостей позиціонування України у світі шляхом залучення діаспори для створення таких телеканалів.

Висновки

Таким чином, підсумовуючи все вищезазначене, можна стверджувати, що успіху досяга-

ють держави, які мають чітку концепцію державної інформаційної політики, якісні правові акти, інформаційну структуру, а також ведуть постійний моніторинг і контроль за реалізацією основних завдань інформаційної політики.

Для ефективності державної інформаційної політики в умовах гібридної війни необхідно:

внести зміни до низки нормативно-правових актів, зокрема й до Закону України «Про інформацію». Державну інформаційну політику розробляють і здійснюють органи державної влади загальної компетенції, а також відповідні органи спеціальної компетенції. Тому необхідно покращити механізм роботи суб'єктів владних повноважень шляхом передачі повноважень Міністерства культури та інформаційної політики у частині інформаційного суверенітету, державної інформаційної політики, інформаційної безпеки України, державної мовної політики тощо до РНБО та Держтелерадіо;

здійснити об'єднання двох Центрів (Центру протидії дезінформації при РНБО України і Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки);

зменшити політичний вплив на діяльність громадських організацій та проєктів, які займаються промоцією серед населення щодо достовірної та фейкової інформації;

розширити канали державного інформовлення України. На жаль, за кордоном відбувається трансляція тільки російських каналів, які постійно закидають у світовий інформаційний простір свої наративи, що кардинально спотворюють реальність;

об'єктивно інформувати людей в усьому світі, які знають російську мову, про ситуацію в Україні, на тимчасово окупованих територіях тощо;

вживати своєчасні заходи для захисту вразливих груп населення від потенційно шкідливого контенту шляхом блокування інтернет-ресурсів.

Водночас акцентуємо увагу, що ми не зводимо гібридну війну тільки до її інформаційного складника та вибудовування безструктурних суб'єктів. Така війна реалізується між різними рівнями цивілізаційного розвитку, де використовуються паралельно із воєнними засобами активні інструменти управління, демократії, культури, ЗМК, освіти, що не відокремлює їх від повсякденного життя і робить ефективним засобом маніпулювання. Тобто, з одного боку, бездіяльність, а з іншого – мислення та поведінка представників влади, громадянського суспільства, науковців призводить до саморуїнвання держави та влади зсередини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Світова гібридна війна: український фронт / За заг. ред. В.П. Горбуліна. Національний інститут стратегічних досліджень. Київ : НІСД, 2017. 496 с.
2. Дубов Д.В. Державна інформаційна політика України в умовах гібридного миру та війни. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 3. С. 86–93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2016_3_12.
3. Кабінет Міністрів України – Презентовано Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки. Головна / Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/presentovano-centr-strategichnihkomunikacij-ta-informacijnoyi-bezpeki> (дата звернення: 27.12.2021).
4. Марутян Р. Інформаційний складник гібридної війни проти України: сучасні виклики та загрози. URL: <https://matrix-info.com>.
5. Негодченко В.М. Основні напрями державної інформаційної політики в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 4.
6. Косогоров О., Сірик А. Основні проблемні питання та напрями підвищення ефективності державної інформаційної політики України в умовах гібридної війни. *Інформаційний вимір гібридної війни: досвід України* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Київ : НУОУ, 2017. С. 44–46. URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/zbirn-gibr-mizhn-konf.pdf>
7. Питання діяльності Міністерства інформаційної політики України : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 2. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2-2015-%D0%BF>.
8. Питання Центру протидії дезінформації : Указ Президента України № 187/2021. *Урядовий кур'єр*. 2021. 12 трав. № 88. С. 6.
9. Про затвердження Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України : Постанова Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2014 р. № 341. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341-2014-%D0%BF#Text>
10. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
11. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 05.03.1998 № 183/98-ВР (Дата оновлення: 11.01.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-ВР>.
12. Світлична В.Ю. Інформаційна безпека: сутність та порядок реалізації. *Молодий вчений*. 2014. № 11. С. 97–100.
13. Сутність та головні напрями державної інформаційної політики України / Мохова Ю.Л., Луцька А.І. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018 р. № 12.
14. Тарасюк В.М. Політико-правові засади застосування інформаційних технологій в умовах гібридної війни. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

REFERENCES

---

1. Gorbulin, V.P. (2017). Svitova hibrydna viyna: ukrayinskiy front [World Hybrid War: Ukrainian Front]. Kyiv: NISS [in Ukrainian].
2. Dubov, D. (2016). Derzhavna informatsiyna polityka Ukrayiny v umovah hibrydnoho myru ta viyny [State information policy of Ukraine in conditions of hybrid peace and war]. Strategic priorities, 3, 86–93. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2016_3_12 [in Ukrainian].
3. Nehodcheko, M. (2016). Osnovni napryamy derzhavnoi informatsiynoi polityky v Ukrayini [Main directions of state information policy in Ukraine]. Entrepreneurship, Economy and Law, 4 [in Ukrainian].
4. Svitlychna, V. (2014). Informatsiyna bezpeka: sutnist ta porjadok realizatsii [The Information security: Essence and procedure of realization]. Young scientist, 11, pp. 97–100 [in Ukrainian].
5. Mokhova, Yu. & Lutska, A. (2018). Sutnist ta holovni napryamky derzhavnoi informatsiynoi polityky Ukrainy [Essence and main directions of the state information policy of Ukraine]. State Administration: Improvement and Development, 12. Retrieved from: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1349> [in Ukrainian].
6. Kosogorov, O., Syrik, A. (2017). Osnovni problemni pytannya ta napryamy pidvyshchennya efektyvnosti derzhavnoi informatsiynoi polityky Ukrainy v umovah hibrydnoi viyny [The main problem issues and directions of improvement of the effectiveness of the state information policy of Ukraine in the conditions of the hybrid war]. Informatsiyniy vymir hibrydnoi viyny: dosvid dlya Ukrainy: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferencii – Information dimension of the hybrid war: Experience of Ukraine: Materials of the International scientific and practical conference. Pp. 44–46. Kyiv. Retrieved from: <https://nuou.org.ua/assets/documents/zbirn-gibr-mizhn-konf.pdf> [in Ukrainian].
7. Marutian, R. Informatsiyniy skladnyk hibrydnoi viyny proty Ukrainy: suchasni vyklyky ta zagrozy [Information component of the hybrid war against Ukraine: Current challenges and threats]. Retrieved from: <https://matrix-info.com> [in Ukrainian].
8. Sait Kabinetu Ministriv Ukrayiny. Presentovano Tsentr stratehichnyh komunikatsiy ta informatsiynoi bezpeky [The Center for Strategic Communications and Information Security was presented]. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/news/prezentovano-centr-strategichnihkomunikacij-ta-informacijnoyi-bezpeki> [in Ukrainian].
9. Tarasyuk, V.M. (2018). Political and legal principles of the application of information technologies in the context of a hybrid war. Candidate's thesis. Kyiv: Institute of State and Law M. Koretsky National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
10. Pytannya diyalnosti Ministerstva informatsiynoi polityky Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 sichnya 2015 roku No. 2 [Issues of the Ministry of Information Policy of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated January 14, 2015, No. 2]. The Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2-2015-%D0%BF> [in Ukrainian].
11. Pytannya Tsentru protydii dezinformatsii: Ukaz Prezydenta Ukrainy No. 187/2021. [The issue of the Center for the Prevention of disinformation: Presidential Decree No. 187/2021]. 2021, May 12. Uryadovi kurer – Government Courier, 88, p. 6 [in Ukrainian].
12. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro Derzhavnyi komitet telebachennya I radiomovlennya: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13 serpnia 2014 roku No. 341 [On the approval of the Regulation on the State Committee of Television and Radio Broadcasting of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 13, 2014, No. 341]. The Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341-2014-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
13. Zakon Ukrainy Pro informatsiyu: vid 2 zhovtnya 1992 roku No. 2657-XII [Law of Ukraine On Information from October 2 1992, No. 2657-XII]. The Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> [in Ukrainian].
14. Pro Radu Natsionalnoi bezpeky i oborony: Zakon Ukrainy vid 05.03.1998 No. 183/98-BP [On the National Security and Defense Council of Ukraine: Law of Ukraine dated 05.03.1998 No. 183/98-VR] (Date of update: 11.01.2019). The Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-BP> [in Ukrainian].